

Communicatieadvies voor bedrijven waar CL is aangetoond aangaande beperking van de zoönotische risico's

Caseous lymfadenitis (CL) is een met name bij kleine herkauwers voorkomende aandoening van lymfklieren of inwendige organen, veroorzaakt door *Corynebacterium pseudotuberculosis*. Deze bacterie dringt het dier binnen via kleine wondjes, maar ook via de intacte huid. Er ontstaat een plaatselijke ontstekingsreactie waarna de bacteriën via aanvoerende lymfbanen de regionale lymfklieren bereiken. Door het continue proces van aanmaken en afsterven van weefsel vertoont de massa afgestorven weefsel bij schapen vaak een gelaagde opbouw. Wanneer bacteriën in de bloedbaan terechtkomen, kunnen in principe in ieder inwendig orgaan vergelijkbare haarden ontstaan. Bij een doorbraak van een abces komt *C. pseudotuberculosis* in de omgeving terecht en daar kan deze bacterie lange tijd overleven. De incubatietijd is onder experimentele omstandigheden in de regel twee tot zes maanden maar kan ook veel langer zijn. Indien uitwendige lymfklieren zijn aangetast, kan de waarschijnlijkheidsdiagnose op de verschijnselen worden gesteld. Met bloedonderzoek is een voorlopige bevestiging mogelijk; vanwege de karakteristieken van deze test adviseren wij om deze diagnose te bevestigen door het aantonen van de verwekker door bacteriologisch onderzoek. CL komt tot nu toe sporadisch voor in Nederland. Het is een zoönose die vooral voorkomt bij mensen die nauw contact hebben met geïnfecteerde schapen. CL is in Nederland geen aangifte- of meldingsplichtige aandoening. Het ontbreken van meldingsplicht maakt dat inzicht in de aanwezigheid van CL beperkt is.

Transmissieroutes naar de mens zijn vergelijkbaar als tussen kleine herkauwers. De kiem kan opgelopen na direct of indirect contact met opengebroken geabcederende lymfklieren. In geval van humane casuïstiek ten gevolge van een besmetting met *C. pseudotuberculosis* worden veelal vergrootte lymfklieren in arm en oksel gezien. De patiënten zijn doorgaans mensen die nauw in contact zijn met kleine herkauwers, veelal schapen. Beroepsgroepen waarbij er een verhoogd risico bestaat en eerder casussen van infectie beschreven zijn, zijn onder andere schaapsscheerders, slachthuispersoneel, veterinair, schapenhouders en medewerkers op schapenbedrijven. Er zijn geen beschrijvingen gevonden van verhoogde gevoeligheid van personen met verminderde weerstand voor CL, ondanks dat dit op basis van expert-opinion wel waarschijnlijk wordt geacht.

Voor algemene maatregelen om het risico op zoönosen voor bedrijven te verkleinen en de richtlijn difterie van het RIVM verwijzen wij u graag naar de volgende websites:

- <https://www.gddiergezondheid.nl/keurmerkzoonosen>
- <https://lci.rivm.nl/richtlijnen/difterie>

Indien een bedrijf (mogelijk) met CL-besmette dieren heeft dan dienen voorzorgsmaatregelen te worden genomen om verspreiding naar de mens te voorkomen. Hierin wordt er onderscheid gemaakt in mensen die op een schapenbedrijf werkzaam zijn, bezoekers van schapenbedrijven en slachthuispersoneel.

A. Bezoekers zonder direct contact met schapen of beperkt contact.

Is er een bevestiging of een sterke verdenking van de aanwezigheid van CL dan wordt elke vorm van publieksactiviteit ontraden. Dit geldt tevens voor het verhandelen van rauwmelkse producten van dieren uit het verdachte/besmette koppel en bijproducten zoals wol. Voor overige erfbetreders geldt dat zij geïnformeerd worden over het voorkomen van de aandoening en de risico's van deze zoönose. Zorg dat erfbetreders handschoenen en bedrijfskleding/-schoeisel dragen. Daarnaast dient er extra aandacht te zijn voor algemene hygiënemaatregelen.

B. Mensen met intensief contact met schapen (schapenhouders, personeel op schapenbedrijven, dierenartsen, schaapsscheerders, slachthuispersoneel):

Beroepsmatige betrokkenen die in direct contact staan met schapen en/of geiten van bedrijven waar *C.* is aangetoond in het koppel, lopen relatief het grootste risico op het oplopen van de bacterie.

Er zijn enkele voorzorgsmaatregelen die getroffen kunnen worden om overdracht naar de medewerker te beperken.

- Beroepsmatig betrokken personen en andere erfbetreders dienen op de hoogte gebracht te worden van de aanwezigheid van CL op het bedrijf. Zij dienen daarnaast te worden ingelicht over de wijze van transmissie en de risico's van CL voor de mens.
- Identificeer de geïnfecteerde schapen. Dit kan door geregeld klinische onderzoek uit te voeren, bloedonderzoek, bacteriologisch onderzoek en pathologisch onderzoek. Plaats deze dieren apart van de rest van de koppel om verspreiding te verminderen. Voer deze dieren vervolgens zo spoedig mogelijk af. (NB Voor verdere begeleiding om CL-besmette dieren op te sporen en welke aanvullende maatregelen genomen dienen te worden om het bedrijf vrij van CL te krijgen dient u uw dierenarts te raadplegen)
- Pas voldoende effectieve hygiënemaatregelen toe om verspreiding van de infectie te voorkomen. Daarnaast is het van belang om gebruik te maken van bedrijfskleding (overall en laarzen). Maak tevens gebruik van wegwerp handschoenen. Was handen na verlaten van de schapenstal of werkzaamheden met de schapen. Was bedrijfskleding dagelijks.
- De bacterie is goed in staat om enkele weken tot maanden in de omgeving te overleven. Materialen en vervoersmiddelen die gebruikt worden dienen geregeld gereinigd en gedesinfecteerd te worden. Denk tevens eraan om scheerapparaten voor- en na gebruik op het bedrijf te desinfecteren! Ook tussentijds als er een abces gedurende het scheren is open gegaan. Het is van belang om na gebruik van desinfectantia na te spoelen aangezien desinfectantia irriterend kunnen zijn.

Bij toepassen van medicijnen per injectie wordt ten alle tijden aangeraden één naald per dier te gebruiken om verspreiding van CL binnen het koppel via deze route te voorkomen.

C. Schapenhouder met CL-besmet koppel voert schapen af naar een slachthuis

Caseous lymphadenitis is geen meldingsplichtige dierziekte in Nederland (Regeling Diergezondheid; EU Diergezondheidsverordening). De dierhouder met CL op het bedrijf is in staat om dieren af te voeren naar het slachthuis waarin het vlees mag worden verwerkt voor humane consumptie.

- Vul op het VKI formulier, onder 'Zijn er aanwijzingen dat er ziekten aanwezig zijn die de veiligheid van het vlees in het gedrang zouden kunnen brengen?', in dat de zoönose CL in het koppel aanwezig is (VKI formulier schaap).
- Neem voorafgaand aan afvoer van dieren naar een slachthuis contact op met het betreffende slachthuis om aan te geven dat dieren uit een met CL-besmette koppel worden aangeboden voor de slacht. Op die manier kan het slachthuis rekening houden met de komst van dieren uit een CL-besmette koppel